

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

OUTLOOK

**Perspektive 2018.- 2020. godine
Proljeće 2017. godine**

Sarajevo, maj/svibanj 2017. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Ekonomski rast.....	4
2. Industrijska proizvodnja.....	6
3. Tržište rada.....	7
4. Cijene.....	8
5. Monetarni sektor.....	9
6. Bankarski sektor.....	10
7. Platni bilans.....	11
8. Vanjska trgovina.....	12
9. Strana direktna ulaganja.....	13
Skraćenice.....	15

Uvod

Perspektive za period 2018. – 2020. godine, dokument koji daje proljetni preliminarni pregled predviđanja najznačajnijih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini, Direkcija za ekonomsko planiranje BiH je pripremila na osnovu analiza kretanja ekonomskih trendova Bosne i Hercegovine, uzimajući u obzir međunarodne faktore koji utiču na ekonomski razvoj naše zemlje.

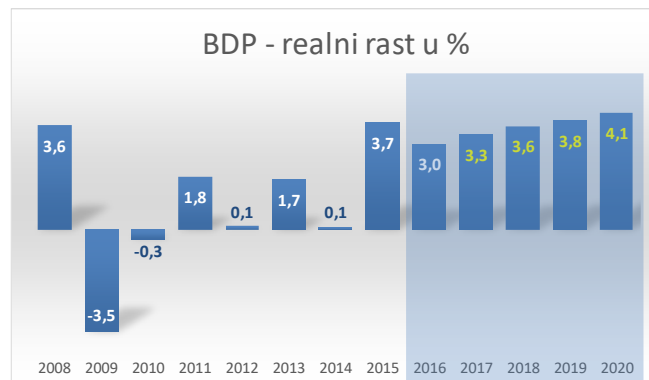
Ovo je analitički dokument koji je napravljen za potrebe rada Vijeća ministara BiH i zasnovan je na zvaničnim podacima statističkih sistema i agencija u Bosni i Hercegovini.

Ekonomski rast 2017-20

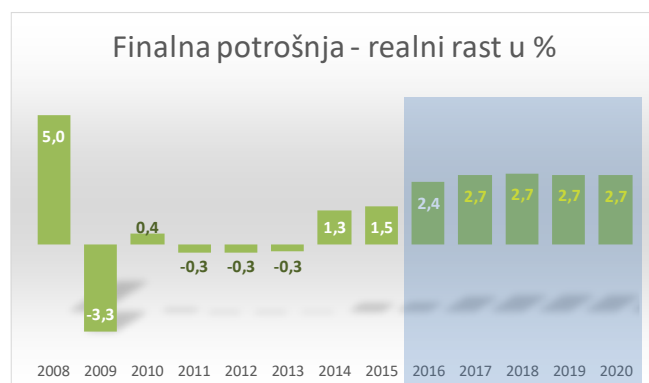
Prema projekcijama DEP-a, ekonomska aktivnost BiH u 2017. godini bi trebala porasti za 3,3%, nakon čega se projicira nešto viša realna stopa od 3,6% u 2018. godini. Ovo je približno na nivou projekcija iz novembra 2016. godine obzirom da u međuvremenu nije došlo do značajnijih promjena pretpostavki ekonomskog rasta. Očekuje se da bi nosioci ekonomskih kretanja u ovom periodu bi trebali biti realni rast izvoza od preko 5% godišnje, te povećanje privatne potrošnje od 3,2% i investicija od 7,4-9%. S druge strane, očekivani porast domaće tražnje bi trebao rezultirati realnim povećanjem uvoza sa stopama nešto nižim u odnosu na izvoz. Ovo bi obzirom na dvostruko veći uvoz od izvoza trebalo dovesti do realnog povećanja vanjskotrgovinskog deficita od 3,9% u 2017., te 4,6% 2018. godine. Pogoršanje trgovinskog bilansa je ujedno i osnovni uzrok projiciranog pogoršanja deficita na tekućem računu sa 4,4% BDP-a u 2016., na 5% u 2017., te 5,5% BDP-a 2018. godine. Ovo je rezultat porasta investicija na nivo od 18,2% BDP-a u 2017., te 19% BDP-a u 2018. godini uz približno nepromjenjen nivo bruto nacionalne štednje.

Osnovna pretpostavka projiciranog rasta u BiH se tiče ekonomskih kretanja u okruženju i to prije svega u smislu promjena izvozne tražnje, te inostranog finansiranja finalne potrošnje i investicija. Unutrašnje pretpostavke podrazumjevaju uobičajeni nivo političke stabilnosti, uz postepeno poboljšanje poslovnog okruženja. Osnovni scenarij podrazumijeva aranžman sa MMF-om koji bi pored direktnog uticaja na budžete trebao otvoriti vrata drugih međunarodnih finansijskih institucija u cilju finansiranja povećanja javnih radova. S druge strane, uspješna realizacija tog aranžmana u velikoj mjeri ograničava projicirani rast javne potrošnje i javnih rashoda uopšte. Rast je takođe projiciran uz pretpostavku odsustva elementarnih nepogoda u smislu poplava ili suša koje bi mogle značajno uticati na poljoprivrednu proizvodnju, te proizvodnju električne energije. Konačno, projekcija podrazumijeva povećanje svjetskih cijena hrane i energenata koje bi pored porasta cijena bh izvoza i uvoza trebalo zaustaviti deflaciju iz prethodnog perioda.

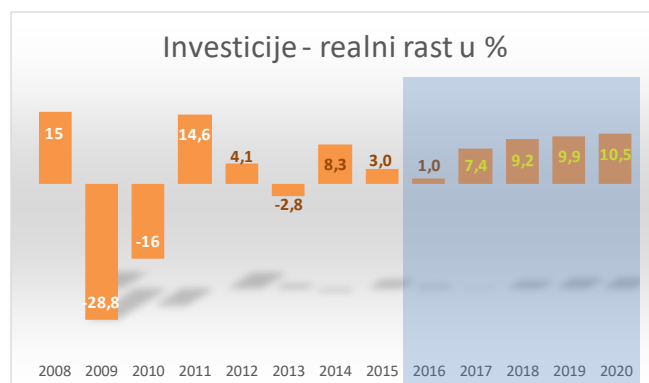
Prema posljednjim (zimskim) projekcijama DG ECFIN-a, očekuje se ekonomski rast EU od 1,8% tokom 2017-18 godine, što je neznatno sporije u odnosu na stopu iz 2016. godine. Pri tome se kod važnih trgovinskih partnera iz neposrednog okruženja očekuje ubrzanje.

Izvori: BHAS za 2008-15; procjena DEP-a za 2016. i projekcije za 2017-20. godinu

Izvori: BHAS za 2008-15; procjena DEP-a za 2016. i projekcije za 2017-20. godinu

Izvori: BHAS za 2008-15; procjena DEP-a za 2016. i projekcije za 2017-20. godinu

Tako se u Srbiji očekuje povećanje stope realnog rasta sa 2,8% u 2016. na 3% 2017., te 3,3% 2018. godini. U Sloveniji bi ekonomski rast trebao ojačati sa 2,5% u 2016. na 3% tokom 2017-18. U isto vrijeme, u Hrvatskoj bi stopa trebala porasti sa 2,8% u 2016. na 3,2% 2017. godine nakon čega se ponovo projicira usporavanje u 2018. na stopu od 2,5%. S druge strane, u Njemačkoj, kao jednoj od najvažnijih zemalja okruženja, se očekuje blago usporavanje rasta tokom 2017-18. godine. Pomenuti porast izvozne tražnje bi, uz blago poboljšanje poslovnog okruženja (prije svega u 2018. godini), u narednom periodu trebali rezultirati realnim rastom izvoza od 5,3% u 2017., te 5,6% 2018. godine. Ovo bi prije svega značilo rast proizvodnje prije svega u industriji, ali i drugim granama vezanim za izvoz što bi u periodu 2017-18. moglo dovesti do godišnjeg povećanja broja zaposlenih od približno 2%, te povećanja realnih plata od maksimalno 1%. Očekuje se da bi ovo, uz tekuće neto prilive novca iz inostranstva od približno 12% BDP-a godišnje, moglo dovesti do realnog rasta privatne potrošnje od 3,2% tokom 2017-18. godine. S druge strane, javna potrošnja bi zbog aranžmana sa MMF-om i ograničenog rasta prihoda trebala biti ograničena na skroman realni rast od 0,5-0,8%.

Nasuprot tome, postojanje pomenutog aranžmana bi moglo podstaći ne samo javne, nego i privatne investicije. Time bi primarno bili omogućeni novi zajmovi ostalih međunarodnih institucija u cilju finansiranja javnih radova prije svega u razvoj cestovne infrastrukture. Pored toga, postojanjem aranžmana sa MMF-om se ujedno šalje pozitivan signal privatnim investitorima da zemlja čini pozitivne korake u kontekstu odgovorne ekonomske politike. Ipak, ovo bi teško moglo biti dovoljno za značajnije poboljšanje direktnih stranih ulaganja za koja se projicira skroman nivo od svega 1,6-1,9% BDP-a.

Uzimajući u obzir pomenute faktore, očekuje se realni rast bruto investicija od 7,4% u 2017., te 9,2% 2018. godini. Iako na prvi pogled tako ne izgleda, ovdje se radi o dosta skromnim stopama obzirom da se nominalni nivo investicija iz 2008. prema postojećim projekcijama dostiže tek u 2019. godini. S druge strane, posmatrano u % BDP-a, projicirane investicije od skoro 21% u 2020. su daleko ispod nivoa od 26% BDP-a iz 2008. godine. U svakom slučaju, očekivano povećanje investicija bi trebalo biti posljedica rasta privatnih ulaganja u stalna sredstva od 7,9% i 6,9% u periodu 2017-18., te značajnog rasta javnih radova podstaknutih stranim finansiranjem od 23% i 33%. Visok projicirani porast javnih investicija je, pored dodatnih izvora finansiranja, takođe rezultat snažnog baznog efekta na nisku osnovicu obzirom na njihov nagli pad od preko 50% u 2015. godini.

Projekcije za period 2019-20. su zasnovane na pretpostavkama dodatnog jačanja eksternog okruženja uz blago poboljšanje poslovne klime za investiranje. Pretpostavlja se sve veća dostupnost povoljnih međunarodnih izvora finansiranja za razvoj infrastrukture. S tim u vezi bi očekivano daljnje jačanje investicija do nivoa od 21% BDP-a u 2020. godini, trebalo biti glavni izvor postepenog jačanja ekonomskog rasta na realne stope od 3,8% i 4,1% u 2019. i 2020. godini. Ovo bi bez obzira na očekivano postepeno povećanje bruto nacionalne štednje trebalo rezultirati daljnjim pogoršanjem deficita tekućeg računa do nivoa od 6,2% BDP-a u 2020. godini. Očekuje se da bi struktura projiciranog rasta ostala uglavnom nepromjenjena u odnosu na prethodni period gdje se i dalje očekuje dominacija domaće tražnje uz skoro neutralan (blago negativan) doprinos vanjskog sektora.

Industrijska proizvodnja u BiH 2017-2020.

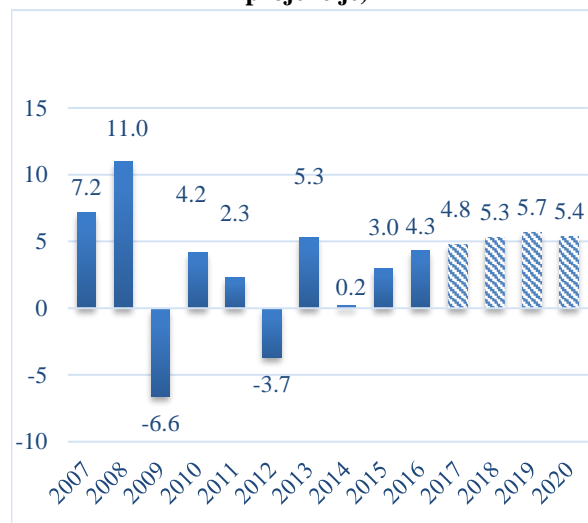
Tako je prema podacima BHAS-a u BiH u odnosu na prethodnu godinu registriran rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 4,3% koji je bio praćen i povećanjem broja zaposlenih. Sektorski posmatrano može se konstatovati da su svi sektori pozitivno doprinikli rastu, pri čemu je nosilac rasta u prvom polugodištu bila prerađivačka industrija, dok je tokom drugog polugodišta kada je došlo do blagog slabljenja iste, energetske sektor nadomjestio nastale gubitke.

Već početkom 2017. godine vidljiv je nastavak trenda rasta industrijske proizvodnje u BiH. Naime, prema podacima BHAS-a u periodu januar-april 2017. ostvareno je povećanje industrijske proizvodnje od 2,8% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po sektorima povećanja proizvodnje su iznosila: rudarstvo 4,5%, prerađivačka industrija 2,2% i sektor za proizvodnju električne energije 2,2%. S druge strane, posljednje raspoložive projekcije DG ECFIN-a iz februara 2017. godine u svim zemljama EU nagovještavaju nastavak trenda ekonomskog rasta, što će sigurno imati implikacije i na proizvodne procese u BiH.¹ Ovo se posebno odnosi na industrijsku proizvodnju u BiH, a ponajviše na prerađivačku industriju i njene izvozno orijentirane grane koje skoro u potpunosti zavise od kretanja inostrane tražnje. Tako se u navedenom periodu očekuje pozitivan trend rasta proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji koji bi trebao biti popraćen postepenim povećanjem broja zaposlenih. Pored prerađivačke industrije, tokom 2017. godine očekuje se i značajniji doprinos energetske sektora koji čini 1/3 ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Naime, pokretanje proizvodnje u okviru novih termoenergetskih postrojenja značajno će popraviti energetske bilans i ukupnu industrijsku proizvodnju u BiH. Pod pretpostavkom nastavka pozitivnog trenda u eksternom okruženju uz dodatni doprinos internih dešavanja tokom 2017. godine u BiH se može očekivati nešto viši rast industrijske proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu.

U periodu 2018-2020. godina u zemljama Eurozone se očekuje oporavak privatne potrošnje, porast investicija, te povećanje ukupnog izvoza i uvoza, što će rezultirati intenziviranjem vanjskotrgovinske razmjene zemalja EU međusobno i sa ostatkom svijeta.

Pored nastavaka ovih pozitivnih eksternih dinamika očekuje se i sve utjecajni značaj internih dinamika kroz strukturalne reforme koje bi trebale biti u funkciji jačanja ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Ova pozitivna dešavanja u neposrednom okruženju uz pravovremenu i dosljednu implementaciju strukturalnih reformi trebale bi rezultirati povećanjem iskorištenosti industrijskih kapaciteta u BiH koje se ogleda kroz povećani obim proizvodnje, viši nivo investicija kako kroz strana tako i domaća ulaganja, što bi u konačnici trebalo rezultirati rezultirati osjetnijim povećanjem zaposlenosti u BiH. Također se očekuje da energetske sektor koji je u prethodnom periodu bio jedan od nosilaca industrijske proizvodnje nastavi pozitivan trend rasta proizvodnje i dodatno osnaži industrijsku proizvodnju u BiH navedenom periodu. Prema projekcijama DEP-a ovo bi trebalo rezultirati godišnjim povećanjem bh. industrijske proizvodnje od preko 5% u odnosu na prethodnu godinu.

Kretanje industrijske proizvodnje u BiH za period 2007-2020. godine (registrirane stope rasta i projekcije)

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine i projekcije DEPA

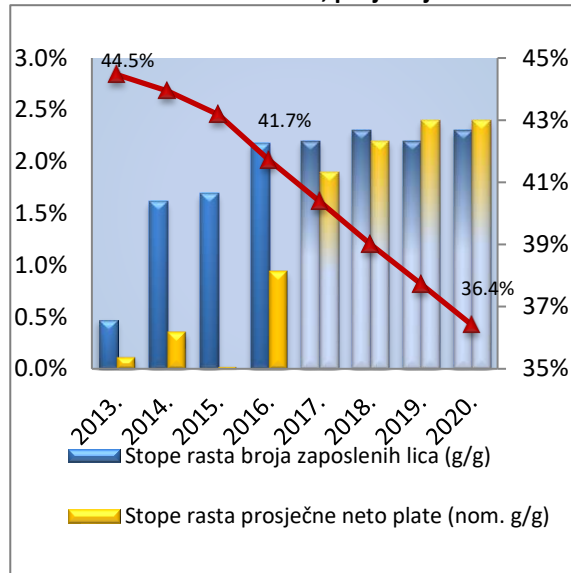
Tržište rada 2017.-2020.

Pozitivna dešavanja u realnom sektoru u 2016. godini, odnosno povećanje obima industrijske proizvodnje i trgovine imali su uticaja na tržište rada u BiH. Tokom 2016. godine u djelatnostima prerađivačke industrije i trgovine na veliko i malo zaposleno je najviše lica u BiH. Stopa registrovane nezaposlenosti, iako i dalje izrazito visoka (41,7%), smanjena je u odnosu na prethodnu godinu i rezultat je smanjenje broja nezaposlenih lica (-3,8% g/g) uz povećanja broja zaposlenih lica (2,2% g/g). U analizi osnovnih indikatora na tržištu rada tokom 2016. godine primjećuje se da je primat bio povećanje broja zaposlenih lica, dok se prosječna neto plata nominalno nije mnogo uvećala u odnosu na prethodnu godinu (0,9% g/g). Ipak, zahvaljujući smanjenju ukupnog nivoa cijena u BiH, odnosno deflaciji, realni rast prosječne neto plate bio je nešto brži.

Stopa registrovane nezaposlenosti u BiH u 2017. godini mogla bi se smanjiti u odnosu na nivo prije krize. Međutim, hronično visoka stopa nezaposlenosti nije samo rezultat minule krize nego i dugoročne, strukturne nezaposlenosti koja uveliko određuje dinamiku smanjenja stope nezaposlenosti. S obzirom na to da se struktura potražnje za radnom snagom posljednjih godina mijenja, to podrazumijeva da se radna snaga u BiH u narednim godinama mora prilagođavati potrebama tržišta rada. Prvi pokazatelji na tržištu rada u 2017. godini ukazuju na nastavak smanjenja broja nezaposlenih lica (-5% g/g u januaru). Rast broja zaposlenih lica odnosno kreiranje radnih mjesta u periodu 2017.-2020. godine zavisiće od nivoa investicija s jedne strane, ali i obima trgovine i industrijske proizvodnje. Bitno je napomenuti da najveći broj zaposlenih lica radi u području djelatnosti prerađivačke industrije i trgovine na veliko i malo (oko 38%), što ukazuje koliki značaj za tržište rada imaju dešavanja u navedenim djelatnostima. Prema predviđanjima DEP-a, u periodu 2017.-2020. godine očekuje se rast investicija, trgovine i obima industrijske proizvodnje, što bi se pozitivno odrazilo na povećanje broja zaposlenih lica (2,2% 2017. godine, oko 2,3% 2018.-2020. godine). S obzirom na to da je u 2016. godini prosječan rast neto plate u

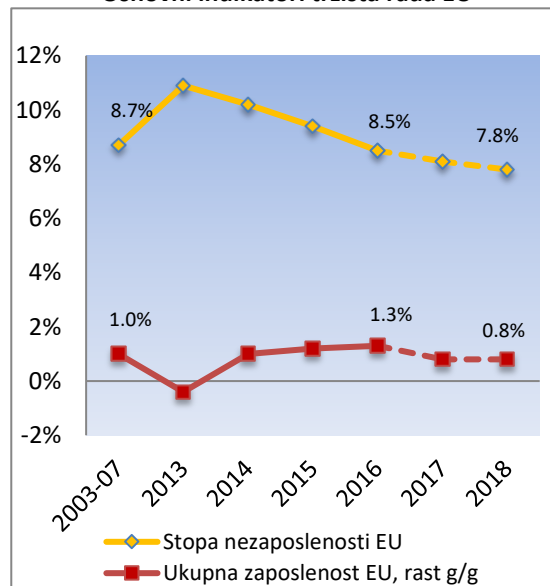
Prosječne neto plate bi mogle zadržati umjeren rast u posmatranom periodu (1,9% 2017. godine, 2,2%-2,4% 2018.-2020. godine). Generalno, bolji poslovni ambijent u BiH, ali i šire, stvorio bi uslove za kreiranje radnih mjesta i postepeni porast broja zaposlenih lica.

Indikatori na tržištu rada BiH, projekcije 2017.-2020.

Izvor: Agencija za statistiku BiH, DEP projekcija za period 2017.-2020.

Osnovni indikatori tržišta rada EU

Izvor: European Economic Forecast, winter 2017.

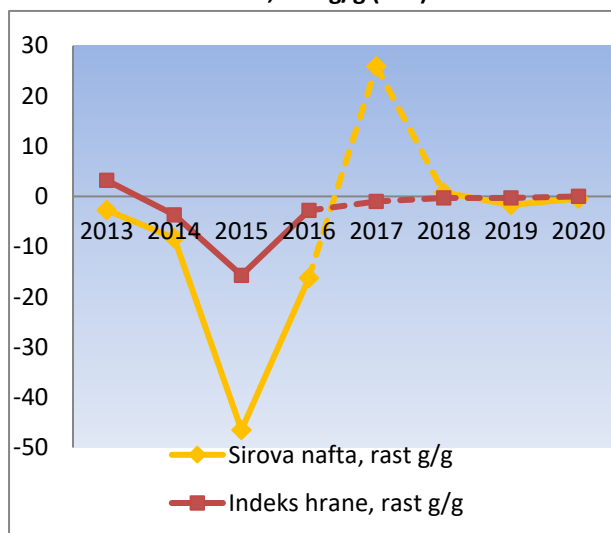
Cijene 2017.-2020.

U Bosni i Hercegovini je četvrtu godinu zaredom registrovano smanjenje ukupnog nivoa cijena (deflacija -1,1% g/g). Međutim, ohrabrujući podatak govori da je intenzitet deflacije, u 2016. godini posmatrano po kvartalima slabio od K1 do K4. Rast cijena u odjeljku alkoholnih pića i duvana od 7,4% samo je djelimično usporio intenzitet deflacije. Navedeni rast bio je posljedica usklađivanja akciza sa EU zakonodavstvom. Kao i prethodnu godinu, među glavnim odjeljcima CPI indeksa, najveći uticaj na deflaciju su imale niže cijene prevoza, hrane i bezalkoholnih pića, te odjeće i obuće. Cijena sirove naftena na svjetskom tržištu u 2016. godini je u prosjeku smanjena oko 16% g/g, što je najviše doprinijelo razvoju deflacije. Nakon što je u 2016. godini u prva tri kvartala zabilježeno smanjenje cijena sirove nafte (poređenje g/g), u posljednjem kvartalu cijena nafte na svjetskom tržištu energenata je povećana. U februaru 2017. godine cijena sirova nafte (brent) veća je za 67% g/g (55 \$/barelu) zbog izrazito niske cijene u istom mjesecu prethodne godine.

Time se u EU u 2017. godini predviđa nešto brži rast inflacije u odnosu na prethodnu godinu (1,8%). Prema predviđanjima ECB kretanje cijena nafte u periodu 2018-2020. godine u skladu je sa pretpostavljenim umjerenim oporavkom potražnje za naftom, koji bi mogao biti posljedica intenziviranja svjetske ekonomske aktivnosti. Pored cijena ovog energenta, EU inflaciju determinišu i cijene hrane na svjetskom tržištu koje bi prema ocjeni EK mogle biti niže do 1% u poređenju sa 2016. godinom. Zbog slabljenja nepovoljnog uticaja pada cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, u BiH u 2017. godini može se očekivati rast ukupnog nivoa cijena.

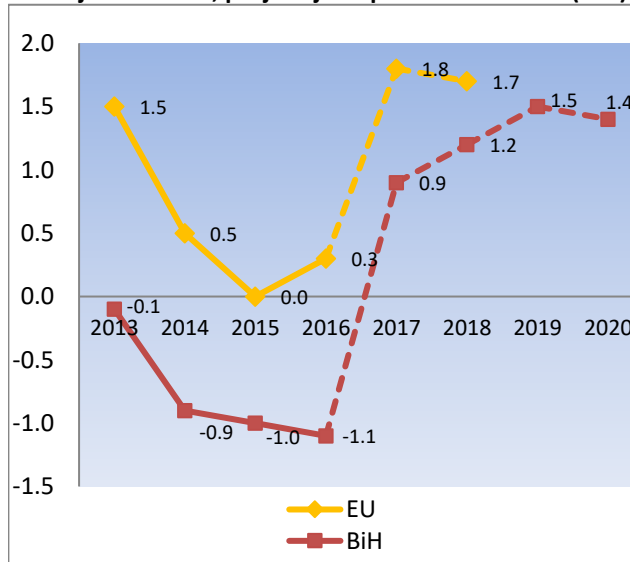
Uzimajući u obzir bazni efekat iz 2016. godine i pretpostavku da neće doći do značajnijih oscilacija cijena hrane, kao najveće komponente CPI indeksa, u BiH se u 2017. godini može očekivati inflacija od 0,9%. Nakon 2017. godine koja bi bila prekretnica u kretanju cijena, očekuje se da će stopa inflacije u BiH kretati od 1,2% u 2018. godini do 1,5% i 1,4% u 2019. i 2020. godini.

Kretanje cijena sirove nafte i hrane na svjetskom tržištu, rast g/g (u %)

Izvor: European Economic Forecast, winter 2017 za period 2013-2018, MMF Commodity price projections, 27.02.2017. godine za period 2019-2020. godine

Inflacija u BiH i EU, projekcije za period 2017-2020 (u %)

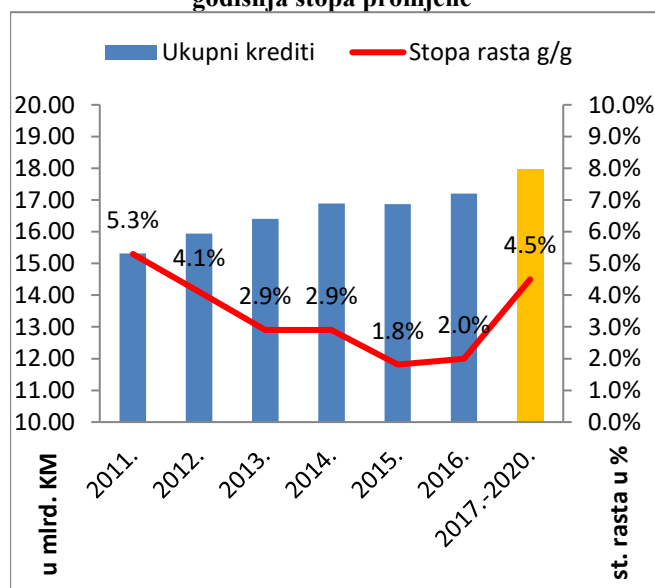
Izvor: European Economic Forecast, winter 2017, istorijski podaci BHAS, DEP projekcije za 2017-2020. godine

Bankarski sektor u razdoblju 2017. – 2020.

Ukupan iznos kredita u januaru 2017. godine je iznosio 17,18 mlrd. KM sastopom rasta od 2,4% g/g. Primjetan je rast kredita stanovništvu i nefinansijskim preduzećima, koji čine 93% ukupnih kredita. Krediti stanovništvu su učestvovali sa 46,9% uz stopu rasta 4,0% g/g., dok su krediti nefinansijskim preduzećima učestvovali sa 46,8% uz ostvarenu stopu rasta 3,2% g/g. Umjerene stope privrednog rasta, stope rasta zaposlenosti uz ove stope rasta kredita predstavljaju realnu predpostavku da će se i u narednom periodu nastaviti kreditna ekspanzija.

Procjena je da će ukupni krediti u periodu 2017.-2020. god. dostići iznos od preko 18 mlrd. KM uz stopu rasta od 4,5% g/g u 2020.god. U pogoršanoj situaciji usljed poremećaja na tržištu, smanjenje stope privrednog rasta i nezaposlenosti došlo bi i do manje stope rasta (oko 2% g/g)

Ukupni krediti (u mlrd. KM, na kraju razdoblja) i godišnja stopa promjene

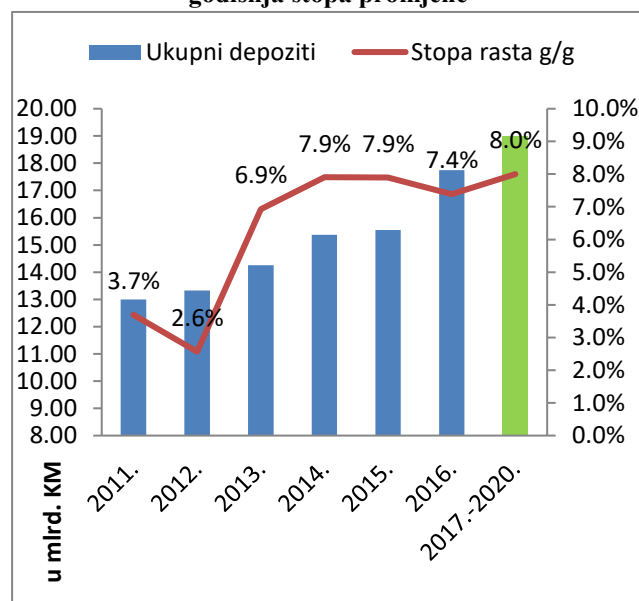

Izvor: Dep procjena

Ukupni depoziti evidentirani u januaru 2017. god. su iznosili 17,91 mld. Uz stopu rasta od 8,9% g/g. Od ovoga iznosa 14,8 mlrd se odnosilo na depozite stanovništvu i nefinansijskim preduzećima (83% ukupnih depozita). Depoziti stanovništva su iznosili 10,7 mlrd. KM uz stopu rasta 8,1% g/g dok se na depozite nefinansijskih preduzeća odnosilo oko 4,1 mld. KM uz stopu rasta od 10,4% g/g

Rast depozita uz umjerene stope privrednog rasta, povoljnijih uslova na tržištu rada, stabilnijeg rada bankarskog sektora (praćen konstantnim poboljšanjem naplativosti kredita NPL), predstavljaju realnu pretpostavku za nastavak rasta ukupne količine i stope rasta depozita u periodu 2017.-2020. god. po predviđenoj stopi od 8% g/g. Uz pogoršanja uslova na tržištu rada, slabijoj privrednoj aktivnosti i nestabilnosti i opštih uslova rada u bankarskog sektora, došlo bi do slabije stope rasta od 6% g/g i i smanjenja ukupnih depozita.

Ukupni depoziti (u mlrd. KM, na kraju razdoblja) i godišnja stopa promjene

Izvor: Dep procjena

Platni bilans Bosne i Hercegovine

Podaci iz platnog bilansa BiH ukazuju da su u protekloj 2016. godini zabilježena povoljnija kretanja u vanjskotrgovinskoj razmjeni i platnom bilansu zemlje kao rezultat povoljnih impulsa iz međunarodnog okruženja (oporavak glavnih vanjskotrgovinskih partnera), te je pored toga zabilježen i blagi porast priliva doznaka građana iz inostranstva.

Prema zvaničnim podacima za 2016. godinu deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine iznosio je 1,3 milijardi KM (4,3% BDP-a), odnosno to je predstavljalo, u odnosu na prethodnu godinu, smanjenje od 17%. Porast uvoza roba i usluga u posmatranom periodu iznosio je 2,8% dok je rast izvoza roba i usluga bio 7%.

Pretpostavke za platni bilans 2017.-2020.

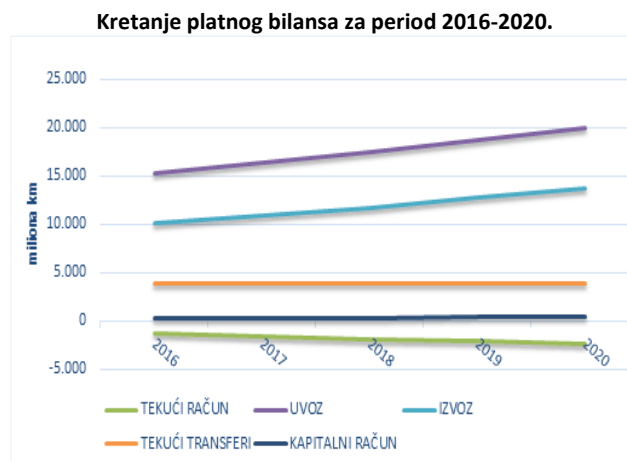
Makroekonomskim projekcijama u srednjoročnom periodu predviđen je nastavak rasta izvoza, što će uz usporeniju stopu rasta uvoza, dovesti do sporijeg rasta vanjskotrgovinskog deficita, te bi tako u konačnici to vodilo ka sporijem rastu deficita na tekućem računu. Projektovana putanja realnog rasta izvoza roba i usluga zasnovana je na jačanju eksterne tražnje za domaćim proizvodima, koje će omogućiti rast tržišnog udjela na izvoznim tržištima, uz jačanje troškovne i cjenovne konkurentnosti.

Na bazi projekcija DEP-a obim vanjskotrgovinske razmjene u periodu 2017-2020. godina bi nastavio sa rastom, uz stopu nominalnog rasta uvoza 6,4-7,3% dok bi izvoz rastao u intervalu 7,1-8,3%, što bi imalo uticaj na kretanje deficita na tekućem računu BiH.

Prema projekcijama deficita tekućeg računa za 2017. godinu može se očekivati da će deficit TR biti 5% BDP-a dok bi u 2018. godini taj iznos bio 5,5% BDP-a. Nadalje su u 2019. godini može očekivati deficit TR u iznosu od 6% BDP-a dok bi u 2020. godini taj iznos bio 6,2% BDP-a.

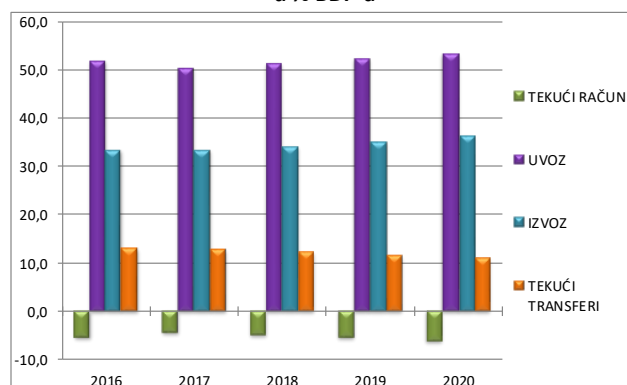
Tekući neto prilivi iz inostranstva bi se kretali po stopama od 12,2% BDP-a u 2017. godini, 11,6% BDP-a u 2018. godini, u 2019. taj iznos bio bi 11,1% BDP-a te u 2020. godini 10,5% BDP-a.

Obzirom da je jako teško procijeniti izvore finansiranja deficita tekućeg računa može se očekivati da će, kao što je to i do sada bio slučaj, deficit TR i dalje biti finansiran prilivima finansijskih sredstva iz inostranstva (kroz direktne strane investicije, doznake građana iz inostranstva, socijalne beneficije i stavke ostalih investicija).

Izvor: projekcije DEP-a

Kretanje deficita platnog bilansa za period 2016-2020. u % BDP-a

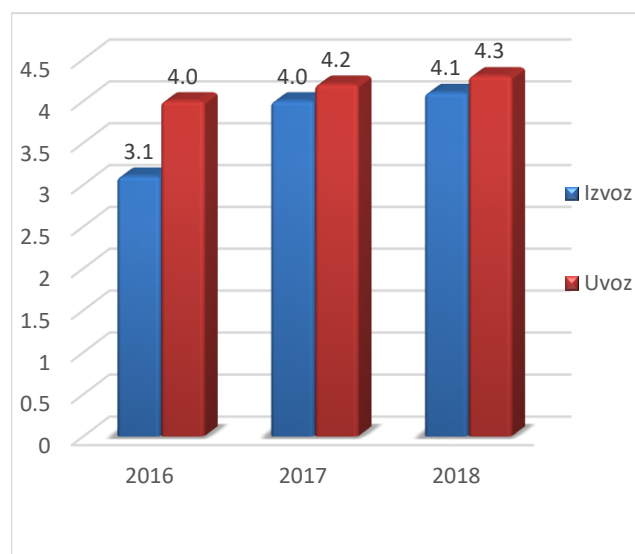

Pretpostavke vanjskotrgovinske robne razmjene za period 2017-2020

Povećanje industrijske proizvodnje i jačanje kako izvozne tako i domaće tražnje u 2016. godini je rezultiralo intenziviranjem vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tako je došlo do povećanja obima razmjene od 1,7%, izvoza 4,7% i u manjoj mjeri uvoza 2,2%, dok je vanjskotrgovinski robni deficit smanjen za 2,1% u odnosu na prethodnu godinu.¹ Bitn akarakteristika kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u 2016. godine bio je i pad svjetskih cijena (ponajviše energenata, hrane i metala). Pored ovoga potrebno je istaći da je ovo povećanje izvoza roba ostvareno ponajviše zahvaljujući povećanju izvoza u okviru hemijskih, metalnih, prehrambenih proizvoda, dok je doprinos tradicionalnih grana kako što su bazni metali i energenti bio znatno skromaniji.

Prvi pokazatelj kretanja bh. vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom za 2017. godinu ukazuju na dodatno intenziviranje trenda rasta iste. Tako je u periodu januar-april 2017. godine došlo do povećanja ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene za 12,7%, izvoza i uvoza za 16,5% odnosno 10,5%, dok je deficit je blago povećan za 1,8% a ukupna pokrivenost uvoza izvozom je poboljšana. Podpomognuti izvoznom tražnjom, povećanjem proizvodnje u prerađivačkoj industriji, te aktivnom vanjskotrgovinskom politikom u 2017. godini u BiH se očekuje nastavak trenda rasta izvoza roba sa očekivanom stopom rasta od oko 5,4%. S druge strane, uz ovaj rast izvoza očekivano povećanje ekonomske aktivnosti i domaće tražnje trebalo bi rezultirati i realnim povećanjem uvoza roba od 4,9%, što će rezultirati blagim povećanjem vanjskotrgovinskog deficita.

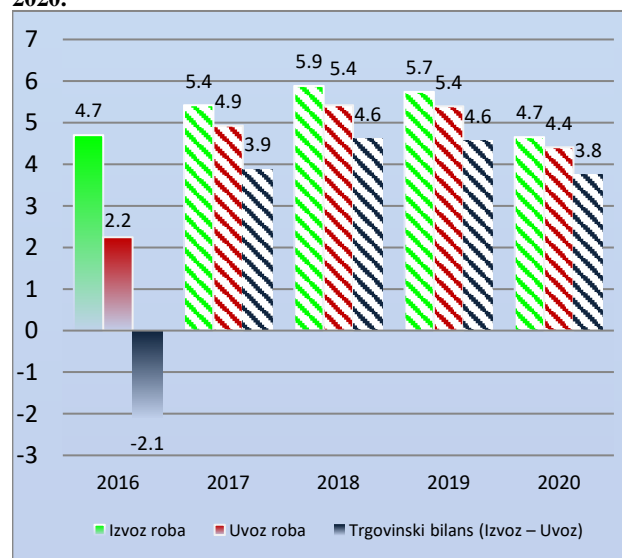
Kretanje izvoza i uvoza u zemaljama EU za period 2016-2018

U periodu 2018-2020. godine viši nivo ekonomskog rasta u BiH od preko 3%, uz viši nivo ulaganja (inostranih i domaćih), povećanje zaposlenosti i proizvodnje trebao bi rezultirati intenziviranjem i većom diverzifikacijom vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tokom ovog perioda očekuje se da bi trend rasta izvoza trebao biti nešto viši u odnosu na uvoz. Nosioc bh. izvoza u ovom periodu trebala bi biti prerađivačka industrija u okviru koje bi uz tradicionalne izvozne grane dodatni doprinos trebale biti i ostale djelatnosti koje mogu realizirati svoj izvozni potencijal. Osim toga reformski procesi i unaprijeđenje poslovnog okruženja, standardardizacije, te veća diverzifikacija izvoznih tržišta treba bi u značajnoj mjeri osnažiti bh.izvoz. Imajući u vidu i značaj sektora za proizvodnju eketrične energije u strukturi bh. izvoza očekuje se kontinuirani pozitivan doprinos i sa strane ovog sektora.

Tako se u periodu 2018. – 2020. godine mogu se očekivati godišnje realne stope rasta izvoza roba od 5,9% 5,7% i 4,7% respektivno. S druge strane, očekuje se da bi se stopa rasta uvoza roba kretala od 4,9% u 2018., 5,4% u 2019., i 4,4% u 2020. godini. Ovako kretanje uvoza i izvoza će dovesti do blagog povećanja vanjskotrgovinskog deficita, a doprinos ekonomskom rastu bi negativan. Međutim, ipak bi tokom posmatranog perioda 2018.-2020. godina usljed nešto bržeg rasta izvoza i povećanja njegovog udjela u BDP-u u odnosu na uvoz može očekivati stabilizacija vanjskotrgovinskog bilansa i nešto bolja pokrivenost uvoza izvozom na duži rok.

Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH 2016.-2020.

Strana direktna ulaganja perspektive, 2017.-2020.

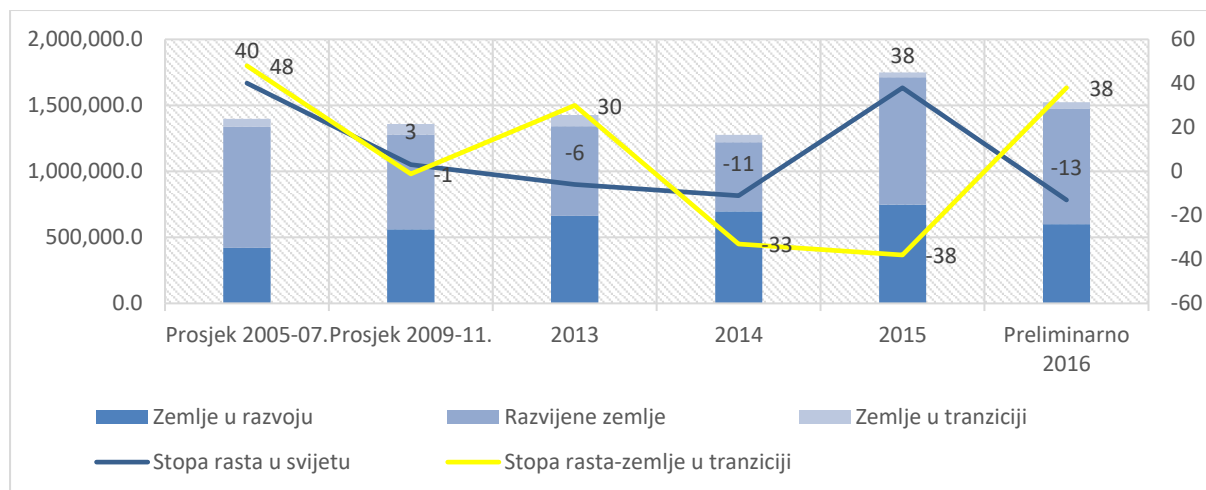
Globalni pad SDU u 2016. godini će prema UNCTAD-ovim preliminarnim podacima iznositi oko 1.525 mlrd. USD ostvarujući pad od 13% g/g. Ovaj pad nije podjednako rapoređen ni regionalno ni prema razvijenosti pojedinih skupina zemalja. Tako je pad SDU prema razvijenim od 9% uz veliki rast ulaganja u zemlje u tranziciji na kraju 2016.godine od 38% g/g. Prema podacima CBBiH za 2016.godinu strana direktna ulaganja su iznosila 460,6 mil. KM (smanjenje 10,8% g/g) nastavljajući trend pada ulaganja iz prethodne godine. Treba napomenuti i činjenicu da se 31,8% od toga iznosa odnosi na reinvestirane zarade iz već postojećih projekata. Do pada je došlo dijelom zbog trenutne situacije u svijetu ali i slabe konkurentne pozicije BiH u regionu. Na ulaganje je uticala činjenica slabo poslovno okruženje u BiH, (indeksi konkurentnosti World Bank prema kojima je BiH u regionu nisko rangirana). Došlo je i do zastoja u izgradnji najavljenih novih velikih objekata iz oblasti energetike i infrastrukture. Donesena je i odluka da se dio objekata koji su u planu („TE Tuzla“ Blok 7), gradi na drugi način tj. putem kredita koji je obezbjeđen od strane kineskih banaka uz učešće u izgradnji kineskih kompanija.

Ohrabruje činjenica da je došlo do povećanja ulaganja u oblasti usluga i turizma, najavljena su ulaganja u obnovljive izvore energije i uspješno završena privatizacija dijela „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo i „Febrica duhana Sarajevo“ d.d. koja je dobila stranog vlasnika.

Strana direktna ulaganja za period 2017-2020. god. bi se nakon pada u prethodnom periodu kretala po stopi od 1,6%, 1,9%, 2,1% , i 2,3% BDP u 2020.god. SDU u 2017. godini bi iznosila oko 1,6% BDP.

Uz nastavak privatizacije udijela državnog kapitala u firmama iz prethodne godine u kojoj je su najinteresantniji „Sarajevo osiguranje“ d.d. Sarajevo, „Energoinvest“ d.d. Sarajevo i „Aluminij“ d.d. Mostar. Najavljena je izgradnja više projekata iz oblasti elektroenergetike kao što su izgradnja vjetroelektrana VE"Gradina", VE"Kupres 1" i „VE Trusina“ sa ulaganjem iz UK („Kermas“ i „Eol Prvi“) bi trebala da u narednom periodu mogla da donose značajnija sredstva. Nastavak izgradnje rezidencijalnih naselja u okolini Sarajeva „Green Valley City“, „Compact Invest“ u naselju Otes, bi takođe trebali da doprinesu povećanju SDU.

Ukupno SDU u svijetu u milijardama USD

Izvor: Unctad, FDI/MNE database

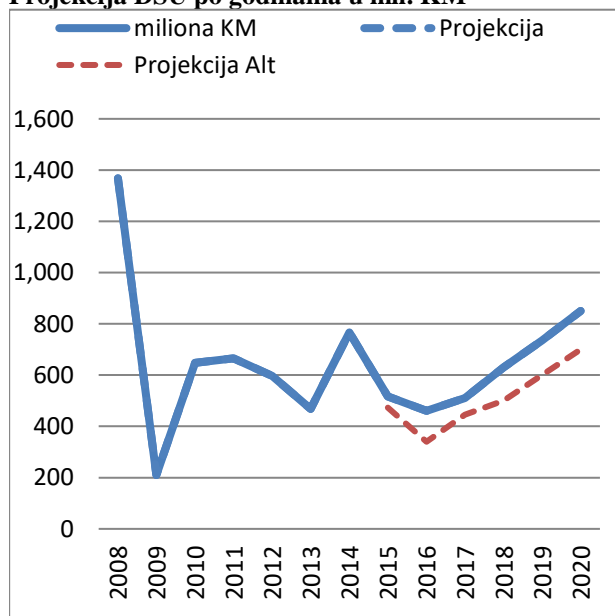
Strana direktna ulaganja u 2018. godini bi se kretala oko 1,9% BDP. Ako bi došlo do promjene cijena na tržištu i povoljnijih uslova moguć je početak realizacije više projekata iz oblasti elektroenergetike koji su ranije odgođeni, „TE Ugljevik 3“ te „HE Ulog“ i „HE Mrsovo“.

Učešće stranih direktnih ulaganja u 2019. godini bi se povećala do 2,1% od BDP dok bi u 2020. godini bi iznosila 2,3% od BDP. Uz nastavak ulaganja u elektroenergetske projekte značajnija strana sredstva bi mogla donijeti i ulaganja u autoputeve na principu privatnog javnog partnerstva uz početak izgradnje puta (u dužini 80 km. Banja Luka Prijedor-N.Grad), sa kineskom kompanijom „China Shandong Int. Economic & technical cooperation Group Ltd.“

U izradu projekcije nije uzeta u obzir moguća privatizacija dijela „BH Telekom“ dd Sarajevo i „HT Telekom“ d.d. Mostar za koje još uvijek nije donešena odluka.

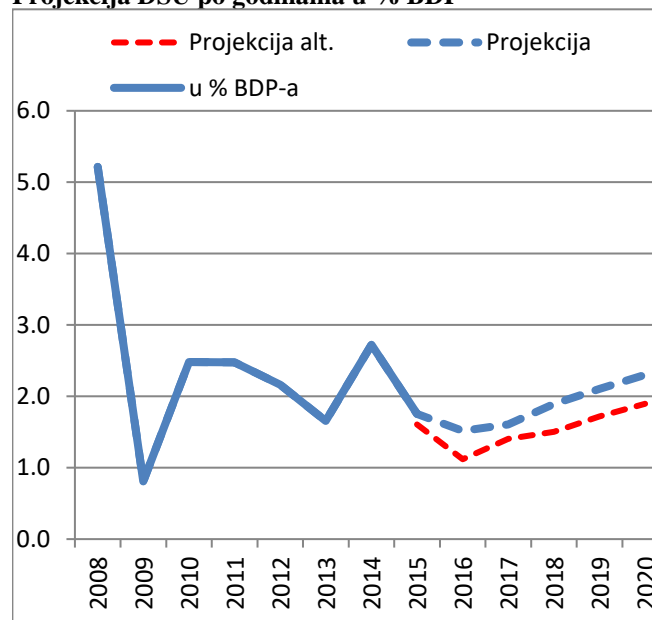
Opasnosti od daljnjeg smanjenja ulaganja se najviše ogledaju u vidu odustajanja od izgradnje velikih elektroenergetskih objekata kao i odsustvo stranih ulagača u procesu privatizacije državnog kapitala. U tome slučaju prema predviđanju bi učešće SDU kretala po nešto nižim stopama koje su prikazane na grafikonu. Jedan od značajnijih uticaja na smanjenje bi svakako imao očekivani pad privrednog rasta NR Kine, koji bi se odrazio kroz smanjeno učešće u kreditiranju infrastrukturnih i energetske objekata.

Projekcija DSU po godinama u mil. KM

Izvor: BHAS, CBBiH i DEP procjena

Projekcija DSU po godinama u % BDP

Izvor: BHAS, CBBiH i DEP procjena

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	PB	– Platni bilans
BATX	– Bosnian Traded Index	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BD	– Brčko Distrikt	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDP	– Bruto domaći proizvod	PJI	– Program javnih investicija
BDV	– Bruto dodana vrijednost	RS	– Republika Srpska
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASE	– Sarajevska berza
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASX-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BiH	– Bosna i Hercegovina	SB	– Svjetska banka
BLSE	– Banjalučka berza	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1	– prva polovina godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2	– druga polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1	– prvi kvartal godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K2	– drugi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3	– treći kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4	– treći kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M2	– Novac u širem smislu
OR	– Obavezne rezerve	QM	– Kvazi novac
		mKM	– milioni KM
		g /g	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine